

В. І. Галаган
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Р. М. Дударець
заступник начальника

Головне слідче управління Національної поліції України

ПІДГОТОВКА ТА ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ФАКТІВ СТВОРЕННЯ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАКОНОМ ВОЄНІЗОВАНИХ АБО ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ

У статті визначено особливості проведення огляду під час розслідування фактів створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань на тимчасово окупованих територіях України. Розглянуто питання й надано алгоритм дій слідчого під час підготовки й безпосереднього проведення огляду, визначено низку об'єктивно існуючих факторів, що негативно впливають на ефективність огляду.

Ключові слова: *створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, досудове розслідування, огляд, тактичні рекомендації, оперативно-слідча група.*

Під час розслідування злочинів важливого значення набуває успішне проведення слідчих (розшукових) дій, спрямованих на збирання доказів у кримінальному провадженні. Ці дії спрямовані на отримання фактичних даних, на основі яких слідчий встановлює наявність або відсутність обставин, що підлягають доказуванню, та інших обставин, що мають значення для кримінального провадження, для перевірки вже отриманих доказів з метою їх оцінки з точки зору належності та допустимості.

Особлива роль при формуванні сукупності доказів належить огляду місця події, що проводиться з метою виявлення слідів злочину, з'ясування інших обставин, що мають значення для розслідування будь-якого злочину взагалі, та розслідування фактів створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, зокрема. Саме після його проведення слідчий отримує фактичні дані, оцінюючи які, він набуває реальної можливості приймати обґрунтовані процесуальні рішення: повідомлення про підозру, обрання запобіжного заходу, оголошення у розшук тощо.

Місце події, особливо в районах бойових зіткнень з незаконними збройними формуваннями (НЗФ) на тимчасово окупованій території України, не являє собою ізолюваний простір, де сліди події зберігаються досить довго. Зазвичай наявні на ньому сліди можуть швидко зникнути

під час проведення військових дій, роботи саперів, переходу місця події під тимчасовий контроль НЗФ та з інших причин.

Друга складність полягає в тому, що підозрювані особи, які фактично затримані військовослужбовцями Збройних Сил України (ЗСУ) або Національної гвардії України в зоні їх відповідальності, доставляються до слідчого після сплину значного проміжку часу та без належного повідомлення слідчих, уповноважених здійснювати досудове розслідування. Ці обставини суттєво впливають на своєчасність проведення огляду та його результативність.

З урахуванням розроблених у криміналістиці загальних положень і рекомендацій з підготовки й проведення огляду, розглянемо лише його особливості під час розслідування фактів створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань. Вид огляду повною мірою залежить від того, які саме протиправні дії були вчинені (створення НЗФ, керівництво ними, участь у їх діяльності чи її фінансування тощо) та які сліди могли при цьому залишитися (територія, на якій розташовані навчальні центри, амуніція, військова техніка, озброєння різного виду, транспортні засоби, різноманітні документи тощо) [1, с. 220–221]. Залежно від наявності цієї інформації, слідчий визначає, який саме передбачений у частині 1 статті 237 КПК України вид огляду (місцевості, приміщення, речей чи документів) має бути проведений для фіксації події злочину, яким є склад його учасників, які слід застосувати технічні засоби, вирішує інші нагальні питання.

Як зазначає В. М. Лога, огляд місця події, якщо воно відоме, необхідно проводити в кожному випадку незалежно від того, який проміжок часу пройшов з моменту вчинення злочину. Це пояснюється тим, вказує далі автор, що вказана дія може дозволити, по-перше, виявити, зафіксувати й використовувати в процесі розслідування збережені сліди; по-друге, ознайомитися з обстановкою вчинення злочину з метою висування версій про можливі шляхи підходу й відходу злочинця; по-третє, розв'язати ряд оперативно-тактичних завдань з виявлення очевидців і свідків вчиненого злочину [2, с. 110].

Забезпечення негайного реагування на злочин, проведення якісного огляду залежить від складу слідчо-оперативної групи (СОГ), яка повинна виїжджати на місце події. Відповідно до Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні, затвердженої наказом МВС України від 07 липня 2017 року № 575, начальники Головних управлінь Національної поліції (ГУНП), їх територіальних (відокремлених) підрозділів є відповідальними за організацію своєчасного направлення на місце події слідчо-оперативної групи в повному складі, інших працівників органу, підрозділу поліції, залежно від обставин та характеру вчиненого кримінального правопорушення та доставляння за необхідності до місця події спеціалістів інших органів [3].

З огляду на досвід, накопичений в нашій практичній діяльності, можемо стверджувати, що СОГ – це ідеальна модель найбільш оптимальної організації взаємодії суб'єктів розслідування злочинів.

Переваги СОГ перед іншими формами взаємодії, зазначає В. М. Сакал, полягають у тому, що виявляється колективна зацікавленість у розслідуванні злочинів і відповідна мотивація кожного з членів групи. Під час діяльності СОГ психологічно формується більш комфортна система міжособистісних відносин. Члени СОГ проводять спільний аналіз наявних слідчих ситуацій, планування розслідування, розроблення версій, безпосередній обмін новою, розшуковою й доказовою інформацією, її оцінку, а також можливості використання, що об'єктивно налаштовує їх на роботу з більшою відповідальністю і самовіддачею. Отримана інформація узагальнюється й аналізується в системі її взаємодоповнення й взаємозбагачення і представляється в новому якісному стані [4, с. 42].

Під час спілкування з учасниками мобільних груп слідчі підтверджували наявність великої кількості справ, що містять у собі елементи, підслідні як поліції, так і Службі безпеки України (СБУ), а також прокуратурі. Події, що відбуваються довкола однієї потерпілої особи або ж дії одного й того ж НЗФ можуть одночасно розслідуватися і Національною поліцією, і СБУ, і Генеральною прокуратурою України. Якщо перші розслідують, наприклад, убивства та викрадення, вчинені певним угрупованням, то СБУ опікується злочинами проти національної безпеки, а Генеральна прокуратура України розслідує діяльність правоохоронних органів та державних службовців, причетних до злочинів, вчинених у контексті збройного конфлікту на сході України. Такий розподіл виключає комплексний підхід до розслідування і, з одного боку, значно зменшує ефективність розслідування, а з іншого – робить розслідування «керованим». Ця проблема ще раз порушує питання щодо необхідності комплексного розслідування щонайменше подій у Донецькій та Луганській областях та створення відповідної міжвідомчої групи, на чому вже неодноразово наголошували правозахисники та громадські активісти.

Підтримуючи цю точку зору, вважаємо за необхідне під час проведення операції об'єднаних сил (ООС) відповідно в Донецькій та Луганській областях, за спільними рішеннями керівників Управління Служби безпеки України (УСБУ) та ГУНП, за погодженням із обласними прокуратурами створювати при територіальних органах Національної поліції та СБУ, найбільш наближених до лінії розмежування з тимчасово невідконтрольною територією України, спеціальну СОГ, до складу якої включати слідчого УСБУ – старший СОГ, слідчого ГУНП, працівників оперативних підрозділів вказаних відомств, інспектора-криміналіста, вибухотехніка (сапера), кінолога зі службово-розшуковим собакою (за необхідності), військовослужбовців-спеціалістів в галузі ракетних військ та артилерії, військовослужбовців Військової служби правопорядку в ЗСУ (згідно з графіком, щомісяця оновленим за спільним рішенням керівництва УСБУ, ГУНП, обласної прокуратури) з метою своєчасного реагування на створення НЗФ та належної фіксації доказів їх протиправної діяльності, документування фактів завдання матеріальної шкоди (пошкодження, руйнування будівель та споруд) тощо. Для підвищення ефективності та повноти фіксації місця події можливо передбачити участь у складі СОГ представника групи фіксації доказової

інформації військових злочинів незаконних збройних формувань окремих районів Донецької та Луганської областей.

З огляду на розглянуті теоретичні положення та вивчені нами кримінальні провадження розглянутої категорії, місцем події під час створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань можуть бути:

- стаціонарні пости, організовані членами НЗФ на в'їзді й виїзді з тимчасово контрольованих ними населених пунктів. У цьому випадку важливий сам факт наявності подібних постів, а також їх облаштування, що передбачає ведення вогню по об'єктах, що наближаються;

- місце виявлення схованок зі зброєю, боеприпасами, вибуховими пристроями;

- місце виготовлення саморобної зброї, гранатометів, мінометів, призначених для озброєння учасників НЗФ, де можуть бути виявлені креслення, напівфабрикати, готові вироби, спеціальне устаткування;

- місце обстрілу учасниками НЗФ блокпостів, автотранспортних засобів з військовослужбовцями або працівниками правоохоронних органів;

- місце вибуху;

- місце захоплення бойовиків, які переховувалися в окопах, що належать до НЗФ;

- місце поховання військовослужбовців, узятих у полон членами НЗФ під час бойових дій і згодом страчених.

Метою такого огляду є дослідження останків для встановлення наявності під час призначеної за результатами огляду судово-медичної експертизи ушкоджень від вогнепальної й холодної зброї. Ці факти є підтвердженням збройного опору членів НЗФ представникам законної влади, а також страти військовополонених, що утворює окремий склад злочину, передбачений частиною 2 статті 438 КК України.

До місць події також належали: територія населених пунктів, звільнених від НЗФ під час проведення військової операції; місце розташування підпільних друкарень і вузлів радіо- і телемовлення; розташування залишених бойовиками місць стоянок і ночівель на відкритій місцевості, в окопах та інших місцях.

Проведення огляду місця події в зоні військових зіткнень з учасниками НЗФ має цілу низку особливостей, зокрема пов'язаних з реальною чи потенційною небезпекою для життя й здоров'я членів СОГ, понятих і спеціалістів, які брали у ньому участь. Саме тому низка положень, притаманних огляду (зокрема, поділ підготовчого етапу на тактичні прийоми, що реалізують до виїзду й на місці проведення огляду), не може бути дотримана. Виходячи з цього, пропонуємо наступний алгоритм дій до виїзду на проведення огляду місця події під час розслідування фактів створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань:

- 1) перевірка об'єктивності отриманого повідомлення про злочин, вчинений членами НЗФ, з метою виключити факти можливого завідомо неправдивого повідомлення про вчинення нападу на СОГ, що виїжджає для проведення огляду;

2) визначення розширеного складу СОГ. З метою попередження можливих нападів членів НЗФ, виїзд здійснюють обов'язково з бойовим прикриттям (група вогневої підтримки) у складі 1-2 автомашин, бронетранспортеру, групи розмінування; за необхідності, спочатку проводять інженерну розвідку. Як правило, понятими при оглядах є рядові військовослужбовці ЗСУ, оскільки місцеве населення практично неможливо залучити до участі в огляді через ймовірну помсту членів НЗФ та інших осіб;

3) включення в групу працівників Військової служби правопорядку в ЗСУ для забезпечення охорони місця події, а також саперів. На місці події можливе знаходження снарядів, що не вибухнули, мін, інших вибухових пристроїв. Крім цього, ймовірним є мінування членами НЗФ підходів до місця події з метою знищення СОГ. У цьому випадку, крім саперів, необхідна участь в огляді місця події спеціаліста-вибухотехніка. У його функції має входити:

- а) консультування щодо визначення меж місця події;
- б) надання допомоги слідчому у виявленні об'єктів зі слідами вибуху, залишків вибухового пристрою;
- в) висунення версії про природу вибуху, вид вибухового пристрою, спосіб його підриву, вид й масу вибухової речовини;
- г) надання допомоги слідчому в складанні схеми місця події;
- 4) виїзд СОГ на місце події в повному складі, оскільки відсутність хоча б одного зі спеціалістів може ускладнити роботу СОГ, суттєво вплинути на повноту та якість проведення огляду. Зокрема, важливу роль в огляді місця події відіграє інспектор-криміналіст, який сприяє слідчому у фото-, відеофіксації обстановки на місці події, аудіофіксації показань свідків-очевидців, потерпілих, а також фіксації й вилученні речових доказів. За наявності на місці події трупа обов'язковим учасником огляду є судово-медичний експерт або лікар;

5) виїзд СОГ на місце події у світлий час доби, але не менш як через 1 годину після закінчення обстрілу з урахуванням обстановки та можливого повторного обстрілу, а після прибуття СОГ на місце події – вжиття заходів із забезпечення особистої безпеки громадян та учасників СОГ;

6) наявність у керівника СОГ радіостанції, підключеної до різних каналів зв'язку, для обміну інформацією під час руху й у випадку виникнення позаштатної ситуації. До відома осіб, які супроводжують СОГ, доводять позивні, визначають робочу частоту. Важливо неухильно дотримуватися й суворо вимагати від працівників поліції та інших залучених осіб збереження в таємниці інформації про місце й час виїзду групи, забезпечити режим радіомовчання перед виїздом;

7) узгодження маршруту руху до місця події й порядку повернення з огляду місця події з працівниками військових комендатур, які краще знають місцеві умови.

Після прибуття на місце події необхідно:

1) у випадку виявлення на місці події поранених, у першу чергу, вжиття заходів до надання першої медичної допомоги та їх евакуації;

2) визначення меж огляду, від чого повною мірою залежить його результативність. У зону огляду повинне бути включене не лише те

місце, де сталася подія, але й шляхи можливого пересування членів НЗФ, сліди їх знаходження в засідці тощо. Саме тут можуть знаходитися речові докази, що вказують на особу учасника НЗФ;

3) виставлення оточення для охорони місця події відповідно до встановлених меж;

4) застосування в обов'язковому порядку фото-, відео-, аерозйомки місця події з відображенням GPS-координат до початку динамічної стадії огляду з метою фіксації його обстановки. За допомогою GPS можна записати точні координати місць, з яких було знято зображення;

5) усунення з місця проведення огляду всіх сторонніх осіб, які не лише можуть знищити наявні сліди або залишити свої, але й вчинити напад на членів СОГ;

6) з урахуванням встановлених меж місця події доручення саперам обстежити територію, що підлягає огляду з метою виявлення снарядів, що не розірвалися, та кінологами зі службово-розшуковими собаками. При цьому учасники огляду повинні перебувати в максимально можливому безпечному місці;

7) слідчі й інші члени групи, які беруть участь в огляді місця події, повинні бути озброєні й готові для відбиття можливого нападу;

8) огляд рекомендується проводити по можливості в стислі терміни, але з дотриманням всіх процесуальних норм. Тривале знаходження на місці події може призвести до виникнення небезпечних ситуацій для учасників огляду. Тому важливо організувати його таким чином, щоб у ньому одночасно брало участь кілька слідчих і досвідчених оперативних працівників, які діють узгоджено, відповідно до вказівок керівника СОГ. Для більш наочної фіксації ходу та результатів огляду доцільно застосовувати відеозйомку;

9) під час огляду дослідити глибину, діаметр та кут нахилу воронки, заглиблення в стіні чи інших предметах. Якщо наявні залишки мін, снарядів, ракет, за допомогою відповідних спеціалістів описати їх довжину, діаметр, кут нахилу у воронці тощо;

10) з місця події вилучити зразки ґрунту з воронок (для проведення подальшої хімічної експертизи), частки снаряду або весь снаряд із обов'язковим дотриманням заходів особистої безпеки та виконанням вказівок спеціалістів-вибухотехніків (саперів) щодо перевезення та зберігання вибухонебезпечних предметів;

11) виявлені вибухові пристрої повинні бути по можливості знешкоджені, оскільки вони є об'єктами майбутньої вибухотехнічної експертизи, і лише в крайньому випадку знищені саперами на місці.

Розроблений алгоритм проведення огляду можливий лише за умови суворого дотримання процесуального порядку, визначеного в КПК України, й тактичних прийомів та рекомендацій по їх застосуванню, розроблених у криміналістиці. Водночас, об'єктивно існує низка факторів, що негативно впливають на ефективність огляду, зокрема:

- складна оперативна обстановка й реально існуюча загроза життю й здоров'ю членів СОГ, які виїжджають для проведення огляду;

- негативне відношення місцевого населення в багатьох тимчасово окупованих районах України до ЗСУ та правоохоронних органів;

- недостатня взаємодія оперативних підрозділів СБУ, ГУНП, ЗСУ;
- відсутність спадковості в роботі під час планової ротації особового складу після закінчення строку перебування в зоні проведення ООС;
- обмежені можливості взаємодії слідчого й оперативних працівників, здійснення оперативно-розшукової діяльності, залучення й використання місцевого населення до співробітництва на конфіденційній основі, глибокого проникнення в кримінальне середовище;
- недостатнє матеріально-технічне забезпечення професійної діяльності слідчих, оперативних працівників і експертів (відсутність комп'ютерів, розмножувальної апаратури, засобів зв'язку тощо);
- недостатнє методичне забезпечення проведення слідчих (розшукових) і оперативно-розшукових заходів в умовах проведення ООС;
- відсутність необхідної бази регіональних криміналістичних обліків, у тому числі, кулегильзотеки;
- відсутність експертних установ, що забезпечують проведення всіх нагальних досліджень, особливо судово-медичного дослідження трупів, проведення вибухотехнічних і порівняльних хімічних експертиз тощо.

З огляду на зазначене, не викликає сумніву потреба невідкладного проведення огляду під час розслідування фактів створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань. Вчасно та якісно проведений огляд надає реальну можливість зібрати й зафіксувати матеріальні сліди злочину, зокрема, речові докази, та ефективно використати їх під час подальшого досудового розслідування. Водночас, підготовка та проведення такого огляду пов'язані з низкою проблемних питань у зв'язку зі складністю оперативної обстановки на тимчасово окупованій території України. Тож дотримання процесуального порядку й тактичних рекомендацій, поза сумнівом, сприятиме всебічному й об'єктивному проведеному огляду СОГ за умови максимального зменшення реально існуючої загрози життю й здоров'ю його учасників.

Перелік посилань

1. Дударець Р. М. Слідова картина як елемент криміналістичної характеристики створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2017. Вип. 3 (79). С. 217–224.

2. Лога В. М. Розслідування завідомо неправдивих повідомлень про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2012. 222 с.

References

1. Dudarets, R. M. (2017). Slidova kartyna yak element kryminalistychnoi harakterystyky stvorennia ne peredbachenykh zakonom voienizovanykh або zbroynykh formuvann [The trace of a picture as an element of forensic characteristics of the creation of paranoid or armed formations not provided by law] // Visnyk Luhanskogo derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav imeni E. O. Didorenka [Bulletin of the Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O.Didorenko.], vyp. 3 (79), pp. 217–224. [in Ukrainian].
2. Loha, V. M. (2012). Rozsliduvannia zavidomo nepravdyvykh povidomlen pro zahrozu bezpetsi hromadian, znyschennia chy poshkodzhennia ob'ektiv vlasnosti: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09 [Investigation of knowingly false reports

about the threat to citizens' safety, destruction or damage to property objects: dis. ... Candidate of Juridical Sciences: 12.00.09]. Kyiv, 222 p. [in Ukrainian].

3. Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: затверджена наказом МВС України від 07 липня 2017 року № 575. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>.

3. Instruktisiia z orhanizatsii vzaiemodii orhaniv dosudovoho rozsliduvannia z inshymy orhanamy ta pidrozdilamy Natsionalnoi politzii Ukrainy v zapobihanni kryminalnym pravoporushenniam, ikh vyivlenni ta rozsliduvanni: zatverdzhena nakazom MVS Ukrainy vid 07 lypnia 2017 roku No 575 [Instruction on the organization of interaction of pre-trial investigation bodies with other bodies and units of the National Police of Ukraine in the prevention of criminal offenses, their detection and investigation: approved by order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine of July 07, 2017, No 575] URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>. [in Ukrainian].

4. Сакал В. М. Слідчо-оперативна група як оптимальна форма організації досудового розслідування // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2015. № 3. С. 40–51.

4. Sakal, V. M. (2015). Slidcho-operatyvna hrupa yak optymalna forma orhanizatsii dosudovoho rozsliduvannia [Investigatory-operational group as the optimal form of organization of pre-trial investigation] // Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav [Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs]. no 3. pp. 40–51. [in Ukrainian].

ПОДГОТОВКА И ПРОВЕДЕНИЕ ОСМОТРА ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ ФАКТОВ СОЗДАНИЯ НЕ ПРЕДУСМОТРЕННЫХ ЗАКОНОМ ВОЕНИЗИРОВАННЫХ ИЛИ ВООРУЖЕННЫХ ФОРМИРОВАНИЙ

**В. И. Галаган,
Р. Н. Дударец**

В статье акцентировано внимание на важном значении успешного проведения следственных (розыскных) действий, направленных на собирание доказательств при расследовании фактов создания не предусмотренных законом военизированных или вооруженных формирований. Среди этих процессуальных действий особая роль отведена осмотру. После его проведения следователь имеет реальную возможность использования полученных фактических данных для проверки имеющихся и получения новых доказательств, для обоснования важных процессуальных решений в конкретном уголовном производстве.

Вместе с тем, проведение осмотра на временно оккупированной территории Украины сопряжено с рядом особенностей. К ним относится, в первую очередь, необходимость проведения осмотра в зоне боевых действий с привлечением саперов и других специалистов с тем, чтобы максимально обезопасить жизнь и здоровье членов оперативно-следственной группы. Кроме того, проведение

осмотра усложняет доставление подозреваемых лиц к следователю по истечении значительного промежутка времени. Однако, несмотря на эти обстоятельства, значительно усложняющие проведение расследования, в каждом конкретном случае создания не предусмотренных законом военизированных или вооруженных формирований необходимо проводить осмотр места происшествия. Расследование этих преступлений целесообразно поручать оперативно-следственной группе, в состав которой включать следователя органов безопасности, следователя Национальной полиции, работников оперативных подразделений этих ведомств, инспектора-криминалиста, взрывотехника (сапера), кинолога со служебно-розыскной собакой (при необходимости), военнослужащих-специалистов в области ракетных войск и артиллерии, военнослужащих Военной службы правопорядка в Вооруженных Силах Украины.

К алгоритму мероприятий, которые необходимо провести до выезда на место происшествия, относятся действия, направленные на проверку объективности полученного сообщения, оперативный сбор всех специалистов, их выезд на место происшествия, снаряжение руководителя группы радиостанцией. Работе на месте происшествия предшествуют подготовительные мероприятия: оказание помощи возможным пострадавшим, определение границ осмотра, его охрана, проведение фото-, видеосъемки, предварительное обследование территории саперами с целью выявления неразорвавшихся снарядов. Особенности непосредственного осмотра места происшествия являются максимально ограниченное время его проведения, фиксация с помощью специалистов следов преступления, их изъятие для проведения в дальнейшем необходимых экспертиз. Соблюдение процессуального порядка и тактических рекомендаций проведения осмотра будет способствовать работе следственно-оперативной группы в условиях максимального предотвращения реально существующей угрозы жизни и здоровью ее участников.

Ключевые слова: создание не предусмотренных законом военизированных или вооруженных формирований, досудебное расследование, обзор, тактические рекомендации, оперативно-следственная группа.

PREPARATION AND CONDUCT OF INSPECTION IN THE INVESTIGATION OF THE CREATION OF MILITARIZED OR ARMED GROUPS NOT PROVIDED FOR BY LAW.

**V. Halahan
R. Dudarets**

The article focuses on the importance of the successful conduct of investigative actions aimed at gathering evidence in the investigation of the creation of militarized or armed groups not provided for by law. Among these procedural actions, a special role belongs to the inspection. After the inspection, the investigator has a real opportunity to use the obtained evidence to verify existing evidence and to obtain new evidence, to substantiate important procedural decisions in a particular criminal proceeding.

However, the inspection on the temporarily occupied territory of Ukraine is associated with a few features. First of all these include the need to conduct an inspection in a combat zone, with the involvement of sappers and other specialists, in order to maximally secure the life and health of the members of the investigative team.

In addition, it complicates the inspection of the delivery of suspected persons to the investigator after a considerable period. However, despite these circumstances, which significantly complicate the investigation, an inspection of the scene of an incident must be carried out in each specific case of the creation of militarized or armed formations not provided for by law. It is advisable to entrust the investigation of these crimes to the investigative and operational group, which includes the investigator of the security agencies, the investigator of the National Police, employees of the operational units of these agencies, the forensic inspector, explosives (sapper), dog handlers with an investigative dog (if necessary), military personnel specialists in the field of rocket troops and artillery, military personnel of the Military service of law and order in the Armed Forces of Ukraine.

The algorithm of activities that need to be carried out before going to the scene of action includes actions aimed at verifying the objectivity of the message received, promptly collecting all specialists, going to the scene of the incident, equipping the team leader with a radio station. Work at the scene is preceded by preparatory activities: assisting possible victims, defining the boundaries of the inspection, guarding it, taking photos, video filming, and preliminary survey of the territory by sappers to identify unexploded whizz-bang. What the peculiarities of direct inspection of the scene of an incident is its maximally limited time of holding, fixing with the help of specialists traces of the crime, their withdrawal for further necessary examinations. Abidance of the procedural order and tactical recommendations of the inspection will contribute to the work of the investigative and operational team in terms of maximally preventing a real threat to the life and health of its participants.

Key words: creation of paranoid or armed formations not provided by law, pre-trial investigation, review, tactical recommendations, investigation-operational group.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2019.64.16>
УДК 343.985

В. П. Корж
доктор юридичних наук, професор

Харківський університет внутрішніх справ

**ВИКОРИСТАННЯ СЛІДЧИМ ЗНАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ
ХАРАКТЕРИСТИКИ ВБИВСТВ НА «ЗАМОВЛЕННЯ»
ПРИ ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ**

Проведено науковий аналіз криміналістичної характеристики злочинів, розглянуто типові способи вбивств на «замовлення», знаряддя, засоби зазначених вбивств, підготовчі дії «замовника», типові способи приховування вбивства, типові сліди вбивства, сліди на місці засади, типові версії, обґрунтовано використання слідчим знання криміналістичної характеристики вбивств на «замовлення» при огляді місця події.

Ключові слова: криміналістична характеристика, типові способи вбивств на «замовлення», підготовчі дії «замовника», типові сліди вбивства, огляд місця події.